

A TÖRTÉNELEM ÉS A JELENKOR TALÁLKOZÁSA A TURIZMUSBAN: RÉGÉSZETI PARKOK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE HAZAI ÉS NEMZETKÖZI PÉLDÁKON KERESZTÜL

THE MEETING OF PAST AND PRESENT IN TOURISM: ANALYSIS OF ARCHAEOLOGICAL PARKS THROUGH NATIONAL AND INTERNATIONAL EXAMPLES

Vargáné Gálicz Ivett^{0000-0003-2569-462X 11} - Dr. Dávid Lóránt Dénes^{0000-0001-7880-9860 2}

¹ PhD hallgató, Magyar Agrártudományi és Élettudományi Egyetem, Gazdaság- és Regionális Tudományok Doktori Iskola, Gödöllő, Magyarország

² Kutatóprofesszor, Neumann János Egyetem, Kecskemét, Magyarország,

Kutatóprofesszor, Magyar Agrár- és Élelmiszertudományi Egyetem, Gödöllő, Magyarország

<https://doi.org/10.47833/2024.2.ECO.024>

Kulcsszavak:

Régészeti park
Múzeumi turizmus
Turizmus

Keywords:

Archeological park
Museum tourism
Tourism

Cikk történet:

Beérkezett: 2024. április 16.
Átdolgozva: 2024. április 22.
Elfogadva: 2024. április 26.

Összefoglalás

A mai turizmusban a múzeumok, múzeumi intézmények és régészeti parkok szerepe egyre fontosabbá válik, mint kulturális és oktatási központok, amelyek közvetlen kapcsolatot ápolnak a közönséggel. A régészeti parkok különleges helyet foglalnak el ebben a rendszerben, mivel közvetlenül az egykori települések, villagazdaságok és más történelmi helyszínek területén jönnek létre, lehetővé téve az autentikus történelmi élményt a látogatók számára. Kutatásunk során különböző korszakokat bemutató hazai és nemzetközi példákat elemeztünk, figyelembe véve a Tripadvisor és Google értékeléseket, a közösségi média követőszámokat, valamint a weboldalaik tartalmát. Az eredmények rámutatnak arra, hogy ezek az intézmények milyen szerepet játszanak a modern turizmusban, és hogyan alkalmazkodnak az új kor kihívásaihoz, különös tekintettel a digitális jelenlétükre és interaktivitásukra.

Abstract

In today's tourism, the role of museums, museum institutions and archaeological parks is becoming increasingly important as cultural and educational centres that are in direct contact with the public. Archaeological parks occupy a special place in this system, as they are created directly on the sites of former settlements, villages and other historical sites, allowing visitors to experience authentic history. In our research, we analysed national and international examples from different ages, taking into account Tripadvisor and Google reviews, social media

¹ Kapcsolattartó szerző. Email: vargagalicz@gmail.com

---

followers, as well as the content of their websites. The results highlight the role of these institutions in modern tourism and how they are adapting to the challenges of the new era, in particular their digital presence and interactivity.

Bevezetés

A múzeumok, az örökségvédelemmel kapcsolatos intézmények fejlesztése a turisztikai potenciál növelésében meghatározóak, a régészeti örökség hasznosítása egyre fontosabb szerepet kap [5]. Megváltozott és továbbra is változóban van a múzeumok, régészeti parkok szerepe, kapcsolata a közönséggel. „A kiállítások fókuszpontja megváltozott, a tárgyakról az emberekre helyeződött a hangsúly” [3]. Ezen létesítmények meglátogatására főként a szabadidő és a szórakozás ösztönöz [6], ugyanakkor fontos az edukációs hatásuk is. A múzeumok, régészeti parkok kiállítási terei folyamatos dinamizmussal újfajta kommunikációs csatornákká és gazdasági-társadalmi történések helyszínéivé váltak, közösségi térré alakultak [8].

A múzeumlátogatás átstrukturálódott a turizmus ágazatába, ennek megfelelően kell kiszolgálnia megfelelő infrastruktúrával és kreativitással a látogatókat. A mai turizmusnak az élményfaktort előtérbe kell helyeznie. A régészeti parkok esetében nem egy mesterségesen létrehozott szolgáltatást, élményt vesz igénybe a látogató, hanem a környezet megfelelő kialakításával biztosít lehetőséget az élmény megszerzésére [12]. Fontos ugyanakkor a megfelelő stratégia kialakítása is annak érdekében, hogy a látogatók az adott kulturális attrakciót válasszák látogatásuk színhelyéül [7]. Az élményfaktor megvalósításához a történelem és a társadalmi ismeretek elsajátításának olyan körülményeit kell megteremteniük az intézményeknek, ahol a tudás megszerzésének módja örömet jelent a látogatók számára. A történelem, a különböző építészeti módok, a társadalom megismerésében növekvő szerepet kell kapnia a digitalizációs eszközöknek, a tárgyakat, épületeket jelentéstartalommal kell felruházni, mely a modern múzeumok kulcstevékenysége [11]. A múzeumi interpretációt több olyan tényező is segíti, melyek hatnak a látogatói élményre, ezeket Bodnár a 2019-es tanulmányában vette részletesen számba [2]. Ezek közül a legfontosabb az interaktivitás, az infokommunikációs eszközök használata és az Edutainment. A mai kor látogatójának fontos, hogy az eszközök több érzékszervi hatást fejtsenek ki, például kipróbálja, megérintse, őket, továbbá olyan digitális tartalmak álljanak rendelkezésére, melyek elősegítik az élmény megélését. Ezen eszközök alkalmazása növeli az attrakció vonzerejét, és elősegíti az érthetőséget is [4]. Az Edutainment esetén a látogatók szórakozva tanulnak [13], például egy programon való részvétel által. A régészeti parkok számos ilyen rendezvényt szerveznek, melyek az egyes korok eseményeit hivatottak bemutatni számos izgalmas programelemen keresztül.

A régészeti parkok már önmagukban is különleges, autentikus hangulatot árasztanak, hiszen az eredeti műemlékek között sétálva a látogató visszarepül az időben. A romok statikus bemutatása helyett ezek a létesítmények is egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek az infokommunikációs eszközök használatára, mellyel a történelmet közelebb hozzák látogatóikhoz, ugyanakkor a fenntarthatóság szempontjai is kiemelten fontosak, mivel a turisztikai célú fejlesztéseknek a fenntartható fejlődés elveit figyelembe kell vennie a turizmus környezetének megőrzése érdekében [14]. A régészeti parkok digitális fejlesztése és a látogatói élmény fokozása kapcsolódik Alreahi et al. [1] megállapításaihoz, akik a környezeti felelősségvállalás javítását és a fenntarthatóságra való törekvést hangsúlyozzák. A lelőhelyek turisztikai célú kialakítása során elsődleges szempont a kulturális örökség védelme, a táj arculatának megőrzése, a fenntarthatóság biztosítása, ugyanakkor figyelembe kell venni a földrajzi adottságokat, illetve az elérhetőséget is [9]. A közlekedési infrastruktúra és a turisztikai desztinációk közötti összefüggések vizsgálata [10] rávilágítanak arra, hogy a régészeti parkok látogatottságát és a turisztikai áramlásokat jelentősen befolyásolja a hozzáférhetőség, ami kulcsfontosságú szempont a kulturális turizmus fejlesztésében és a fenntartható turisztikai menedzsment megvalósításában.

Módszer

Kutatásunk célja a régészeti parkok szerepének vizsgálata a mai turizmusban, különös tekintettel a közönségkapcsolatra és az élményszerzésre vonatkozóan. A kutatáshoz elsődleges és másodlagos forrásokat használtunk. Az elsődleges adatokat részben közvetlen megfigyelésekkel és a látogatói

vélemények segítségével gyűjtöttük össze. A másodlagos adatokat szakirodalmi áttekintés, valamint a Tripadvisor, a Google és a különböző közösségi média platformok elemzésével szereztük. Az adatok elemzésére kvantitatív és kvalitatív módszereket alkalmaztunk. A kvantitatív elemzés során statisztikai módszereket használtunk az online adatok kiértékelésére. A kvalitatív elemzés során tartalomelemzést végeztünk a honlapokon, hogy megértsük, hogyan kommunikálnak ezek az intézmények a közönséggel és milyen élményeket kínálnak. Kutatásunkban hazai és nemzetközi régészeti parkokat választottunk ki, figyelembe véve földrajzi elhelyezkedésüket és az online jelenlét erejét. A kiválasztott helyszíneket részletesen elemeztük, beleértve a látogatói élmény minőségét is. Ez a módszertani megközelítés lehetővé tette számunkra, hogy átfogó képet kapjunk a régészeti parkok jelenlegi szerepéről a turizmusban, azok hatásáról a kulturális életre, és az új közönségkapcsolati stratégiákra.

Eredmények

Elemzésünkben két magyarországi és két külföldi régészeti park összehasonlító elemzését végeztük el, melyek közül egy-egy a római kori és egy-egy a bronz-és vaskori életet mutatja be.

Aquincum római kori katonai tábor és polgári település volt, mely Kelet-Pannónia központja is egyben, Budapesten, Óbudán található, hazánk legismertebb régészeti parkja. A régészeti park honlapja attraktív, rengeteg információ elérhető. Az általános információkon túl letölthető múzeumi térkép, feltüntetésre kerülnek a múzeumi kiadványok, az állandó és időszakos kiállítások részletes ismertetése. Lehetőség van virtuális túra megtételére, továbbá virtuális tárlatvezetések megtekintésére is, különböző témakörökben. A múzeumpedagógiai foglalkozások részletesen kifejtésre kerülnek minden korosztály számára, illetve megtekinthetőek az egyéb szolgáltatások is. A honlap magyar és angol nyelven érhető el, továbbá online jegyvásárlásra is van lehetőség.

A Matrica Múzeum és Régészeti Park Pest megyében, Százhalombattán található. A bronz-és vaskori életet mutatja be, a vaskori temetkezési szokásokkal, a halomsírokkal együtt, melyekből Százhalombatta település neve is ered. A Park honlapja modern, letisztult, elegendő információt nyújt az elérhető szolgáltatásokról és lehetőségekről, a belépőjegyek árainról és az aktuális programokról is.

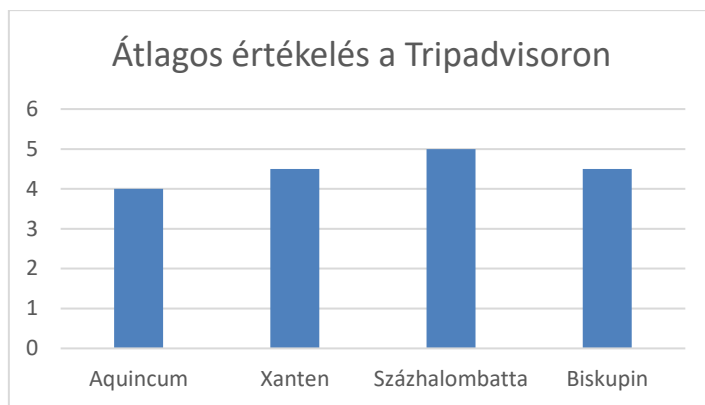
A Xanteni Régészeti Park Németországban, Észak-Rajna-Vesztfália tartományában található, attraktív honlappal rendelkezik, melyen minden szükséges információ részletesen rendelkezésre áll. Bemutatásra kerülnek az egyes épületek, tematikus pavilonok, továbbá vizuális túra megtételére is lehetőség van. A honlap ismerteti az aktuális kiállításokat, programokat is. Három nyelven elérhető, továbbá online jegyvásárlásra is van lehetőség.

A biskupini Régészeti Park Lengyelország legértékesebb régészeti lelőhelyei közé tartozik, ahol a kőkorszaktól a kora középkorig gazdag településnyomok találhatók, ezek közül a legfontosabbak a késő bronzkori és a kora vaskori védőtelepülés maradványai, amelyeket „a lengyel Pompei-nek” is neveznek. A Régészeti Park honlapja jól felépített, átlátható, minden szükséges információ a rendelkezésre áll. Lehetőség van online jegyvásárlásra és szállásfoglalásra egyaránt.

Elemzés a Tripadvisor értékelései alapján

Kutatásunkban a honlapok elemzésén túl a Tripadvisor felületének vizsgálatára került sor.

A Tripadvisor-on 2023 októberében vizsgáltuk a látogatói értékeléseket, melyekből megállapítható, hogy mindegyik régészeti park legalább 4-es osztályzatot kapott, ami kifejezetten jó eredménynek számít, ahogy az 1. ábra is mutatja.

1. ábra: Tripadvisor értékelések

Forrás: Tripadvisor alapján saját szerkesztés

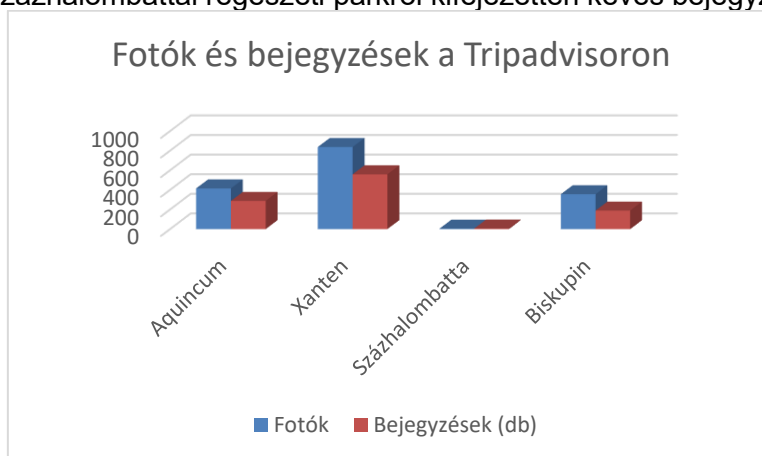
Részletesen megvizsgálva az egyes ezeket, az oldalra látogatók alapvetően pozitív, sőt kiemelkedő értékelésekkel találkozhatnak, a negatív vélemények száma alacsony, azonban ahogy nő az értékelések száma, úgy emelkedik a negatív értékelések száma is, ahogy ez az 1. táblázatból kiolvasható. A magyarországi régészeti parkokat bár pozitívan értékeli összességében, de kevés bejegyzés születik róluk, azonban Aquincum így is százal több bejegyzést ért, mint Biskupin.

Szolgáltatások értékelése	Aquincum	Xanten	Százhalombatta	Biskupin
Kiváló	129	309	5	104
Nagyon jó	96	170	1	60
Átlagos	49	50	0	19
Szegényes	9	18	0	5
Szörnyű	5	12	0	1

1. táblázat: Szolgáltatások értékelése

Forrás: Tripadvisor alapján saját szerkesztés

Megfigyelhető, hogy a látogatók szívesen illusztrálják szöveges véleményüket saját készítésű fényképek feltöltésével is. A látogatók ilyen irányú aktivitását tekintve megállapíthatjuk, hogy a legtöbb szöveges beszámoló és fénykép feltöltés a Xanten Régészeti Parkról érkezett, mindegyik esetében kétszer annyi bejegyzés született, mint az őt követő Aquincum esetében, ahogy azt a 2. ábra is mutatja. A százhalombattai régészeti parkról kifejezetten kevés bejegyzés született.

2. ábra: Tripadvisor bejegyzések

Forrás: Tripadvisor alapján saját szerkesztés

Kutatásunkban sor került a vizsgált régészeti parkok social media jelenlétének, mint az online tér egyik legfontosabb platformjának vizsgálatára is. Ezek között alapvetően a Facebook dominál, ezen mindegyik régészeti park rendelkezik saját fiókkal. Érdekes módon e tekintetben Biskupin kiugróan magas követőbázissal rendelkezik, őt követi Aquincum nyolcezerrel kevesebb követővel, a legkevesebb pedig Xanten rendelkezik. Az Instagram használata már közel sem annyira jelentős, Xanten nem is rendelkezik felülettel ezen az oldalon, ahogy a 4. számú ábra mutatja. A többi régészeti park jelenléte sem erős, Biskupin és Aquincum követőszáma ezen a felületen közel azonos, Százhalombatta követőinek száma pedig a 200-at sem érte el a vizsgált időszakban. A többi social media felületet többségében nem használják a vizsgált létesítmények.

3. ábra: Social media követőinek száma

Forrás: közösségi oldalak alapján saját szerkesztés

Végül vizsgáltuk a Google találati listáját is, melynek során több keresőszó beírásával eltérő eredményeket kaptunk. Érdekes módon a külföldi régészeti parkok esetében a legnagyobb találati listát a helyszín + museum szó beírásával értük el, ez Xanten esetében több, mint 1.200.000 találatot hozott, ezt a kiugró értéket az 5. számú ábra jól szemlélteti. A magyarországi régészeti parkok esetében a hivatalos név beírása volt a leginkább célravezető. A helyszín + archeological park kifejezés beírása Biskupin kivételével a legkevesebb találatot hozta.

Ezek a megállapítások a keresőoptimalizálás szempontjából mindenképpen fontos információkat jelentenek, hiszen a megfelelő beállításokkal jelentősen növelhető a régészeti parkok online elérése.

4. ábra: Google találati lista keresőszavak alapján

Forrás: Google alapján saját szerkesztés

A statisztikai módszerekkel történő elemzések alapján az alábbi megállapításokat tehetjük: a leíró statisztika alapján a vizsgált régészeti helyszínek átlagos értékelése 4,5, ami magas értékelést tükröz. A fotók számának átlaga 403,5, míg a vélemények száma átlagosan 260,5.

A korrelációs analízis eredményei azt mutatják, hogy az átlagos értékelés és a fotók száma között enyhe negatív korreláció (-0,49) figyelhető meg, ami azt jelenti, hogy magasabb átlagos értékelés nem feltétlenül jár több fotóval. Az átlagos értékelés és a vélemények száma között szintén enyhe negatív korreláció (-0,498) van, ami arra utal, hogy a magasabb értékelés nem egyértelműen vezet több véleményhez. A fotók száma és a vélemények száma között nagyon erős pozitív korreláció (0,993) figyelhető meg, ami azt sugallja, hogy a helyszíneken készült több fotó szorosan kapcsolódik a több véleményhez.

Ezek az eredmények rávilágítanak arra, hogy a látogatói interakciók (mint a fotók készítése és vélemények írása) szorosan összefüggenek, bár ezek nem feltétlenül tükröződnek közvetlenül az átlagos értékelésekben

Tárgyalás

A kutatás eredményei rávilágítanak a régészeti parkok fontos szerepére a kulturális turizmusban. Az átlagos értékelések magas szintje azt jelzi, hogy a látogatók általánosságban elégedettek a régészeti élményekkel, ami összhangban van a korábbi kutatásokban megfigyelt tendenciákkal, amelyek a kulturális turizmus növekvő népszerűségét mutatják. A fotók és vélemények számának erős pozitív korrelációja kiemeli a látogatói interakció és az online jelenlét fontosságát a kulturális intézmények számára. Ez összhangban van azzal, hogy a digitális korban a közösségi média és a felhasználói tartalmak jelentős befolyással bírnak a turisztikai döntésekre. Az intézményeknek ezért kiemelt figyelmet kell fordítaniuk a digitális stratégiákra és a látogatók online bevonására.

Ez a kutatás továbbá rámutat arra is, hogy a kulturális intézményeknek adaptálniuk kell stratégiáikat a változó látogatói elvárásokhoz. A digitális jelenlét, valamint az élményalapú és interaktív tartalmak kiemelkedő fontosságúak a mai turizmusban. A régészeti parkok esetében az autentikus és élményalapú bemutatás, valamint a látogatók bevonása kulcsfontosságú tényező a sikerhez.

Következtetések

Kutatásunk a régészeti parkok turizmusban betöltött szerepét vizsgálta, különös tekintettel a látogatói interakciók és az online jelenlét fontosságára. A leíró statisztika és a korrelációs analízis eredményei alapján a következő következtetések vonhatók le:

- Magas látogatói elégedettség: az átlagos értékelések magas szintje azt jelzi, hogy a látogatók általában elégedettek a múzeumi és régészeti parkok által nyújtott élményekkel. Ez arra utal, hogy ezek az intézmények sikeresen teljesítik küldetésüket, mint a kulturális örökség megőrző és bemutató intézményei.
- Digitális jelenlét fontossága: a fotók és vélemények száma közötti erős pozitív korreláció hangsúlyozza, hogy a digitális jelenlét és a közösségi média használata növeli a látogatói interakciót. A kulturális intézményeknek ezért hangsúlyt kell helyezniük a digitális stratégiák fejlesztésére és az online közösség bevonására vonatkozóan.
- Látogatói élmény folyamatos fejlesztése: kutatásunk kiemeli, hogy a régészeti parkoknak folyamatosan fejleszteniük kell látogatói élményt, hogy megfeleljenek a változó elvárásoknak. Ez magában foglalja az interaktív és élményalapú kiállításokat, valamint az oktatási programok innovatív megközelítéseit is.

Összefoglalás

Az elmúlt évtizedekben a régészeti emlékhelyek turisztikai célú hasznosítása kiemelt szerepet kapott, a kulturális turizmus egyik fontos pillérévé válva, ahol a látogatók autentikus környezetben, a történelmi múlt részeseként bebarangolhatják és testközelből ismerhetik meg az adott korszakot. A régészeti parkok kialakítása során élményszerűen kell bemutatni az emlékeket, alkalmazva a modern technológia vívmányait, és használni a közösségi média felületeket. Ezek egyszerre több érzékszervünkre hatnak és elősegítik a történelmi tények, kontextusok mélyebb megértését, a játszva tanulást. Amennyiben a fejlesztések a lelőhelyek védelmét, megőrzését és a modern

technikát komplex módon alkalmazva valósulnak meg, izgalmas programelemekkel körítve, olyan attrakciók jönnek létre, melyek vonzzák a látogatókat, és felhívják a figyelmet ezek megőrzésének fontosságára. A vizsgált régészeti parkok számos interaktív élményelemet nyújtanak, ahol a látogatók egy egész napot kényelmesen eltölthetnek és közben megismerhetik az adott korszak életmódjának egy-egy aspektusát. A kutatás során bebizonyosodott, hogy egyre nagyobb az igény ezen attrakciók megismerése iránt, számos pozitív értékelés található róluk az internetes felületeken és nagyszámú online találati aránnyal bírnak, azonban az aktív közösségi és média jelenlétet fokozniuk kell a népszerűsítésük érdekében. Az eredmények hangsúlyozzák a digitális jelenlét és a látogatói interakciók fontosságát, valamint azt, hogy ezek az intézmények hogyan tudnak hozzájárulni a kulturális örökség megőrzéséhez és népszerűsítéséhez. A jövőbeli kutatásoknak tovább kell vizsgálniuk a digitális stratégiák és a látogatói élmények optimalizálásának módjait, hogy a régészeti parkok még inkább hozzájárulhassanak a kulturális turizmus fejlődéséhez.

Irodalomjegyzék

- [1] Alreahi M., Bujdosó Z., Kabil M., Akaak A., Benkó K.F., Setioningtyas W.P., Dávid L.D. (2023): Green Human Resources Management in the Hotel Industry: A Systematic Review, *Sustainability*, 15 : 1 Paper: 99 , 25 p.
<https://doi.org/10.3390/su15010099>
- [2] Bodnár, D. (2019). Múzeumi látogatói élmény. *Turizmus Bulletin*, 19(3), 35–51.
<https://doi.org/10.14267/TURBULL.2019v19n3.5>
- [3] Bodnár D., Jászberényi M., Ásványi K. (2017): Az új muzeológia megjelenése a budapesti múzeumokban, *Turizmus Bulletin XVII. évfolyam 1-2. szám* p45-55.
- [4] Hjalager, A. M. (2010): A review of innovation research in tourism. *Tourism Management*. 31(1). pp. 1–12
- [5] Jászberényi, M. (szerk.) (2014). A kulturális turizmus sokszínűsége. Budapest: Nemzeti Közszerzői és Tankönyv Kiadó.
- [6] Packer, J., Ballantyne, R. (2002): Motivational factors and the visitor experience: A comparison of three sites. *Curator: The Museum Journal*. 45(3). pp. 183–198.
- [7] Priatmoko, S., Kabil M., Vasa L., Pallás E.I., Dávid L.D.(2021) Reviving an Unpopular Tourism Destination through the Placemaking Approach: Case Study of Ngawen Temple, Indonesia, *Sustainability*, 2021, 13, 6704.
<https://doi.org/10.3390/su13126704>
- [8] Thyne, M. (2001): The importance of values research for nonprofit organisations: The motivation-based values of museum visitors. *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing*. 6(2). pp. 116–130.
- [9] Tóth G., Dávid L., Vasa, L. (2012): A közlekedés szerepe az európai turisztikai áramlásokban, *Területi Statisztika*, 15(2). 160-176 (In Hungarian). <https://doi.org/10.3986/AGS54205>
- [10] Tóth G., Dávid L., Vasa, L. (2014): The role of transport European tourism flows, *Acta Geographica, Slovenica*, 54(2) 311-320. <https://ojs.zrc-sazu.si/ags/article/view/1915>
- [11] Walsh, K. (1992): *The representation of the past: museums and heritage in the post-modern world*. Routledge, London.
- [12] Walls, A. R., Okumus, F., Wang, Y., Kwun, D. J. W. (2011): An epistemological view of consumer experiences. *International Journal of Hospitality Management*. 30(1). pp. 10–21
- [13] White, R., Hayward, M., Chartier, P. (2004): Edutainment: The next big thing. Presented at IAAPA 2004 Orlando Convention. Orlando, USA, Available via:
<https://www.whitehutchinson.com/news/downloads/IAAPAEdutainmentSeminar.pdf>
- [14] Widawski, K., Krzeminska A., Zareba A., Dzikowska A.: A Sustainable Approach to Tourism Development in Rural Areas: The Example of Poland. *Agriculture* 2023, 13, 2028. <https://doi.org/10.3390/agriculture13102028>

Internetes források

- https://apx.lvr.de/en/willkommen/willkommen_1.html
- <http://www.aquincum.hu/>
- <https://www.biskupin.pl/>
- <https://www.google.hu/>
- <https://www.tripadvisor.com/>